

# Kazimierz Grażawski, Jerzy Olczak

---

Lembarg, gm. Jabłonowo Pomorskie,  
woj. toruńskie. Stanowisko 6

---

Informator Archeologiczny : badania 21, 158-159

---

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej [bazhum.muzhp.pl](http://bazhum.muzhp.pl), gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- d/ ul. Podzamcze 1 /wyk. I/ - w wykopie budowlanym, usytuowanym wzdłuż północnej ściany budynku sąsiadującego od zachodu z kościołem św. Idziego, stwierdzono nawarstwienia nowożytna oraz odsłonięto fundament budynku do głębokości ok. 220 cm. W górnej części fundamentu, wykonanej głównie z dużych kamieni wapiennych, zaobserwowano wyraźny układ warstwowy muru z dwoma poziomami wyrównawczymi na głębokości 40 i 100 cm. Dolna partia fundamentu wykonana była u mniejszych kamieni wapiennych i pojedynczych cegieł /widoczne ułamki/ łączonych obficie stosowaną zaprawą wapienną. W jej koronie wystąpiły wzdornie użyte 3 kostki wapienne o charakterze romańskim, natomiast na głębokości około 175 cm stwierdzono koronę 2 łuków odciążających, stanowiących element konstrukcyjny muru. Charakterystyczna, za granicą pomiędzy dolną, a górną /warstwowaną/ częścią muru /głębokość ok. 100 cm = 207,58 m n.p.m./ odpowiada pierwszej warstwie bruku w wykopie II i III przy kościele św. Idziego /badania w 1980 r./, stanowiącej późnośredniowieczny poziom użytkowy koło kościoła;
- e/ ul. Senacka 10 /wyk. III/ - w wykopie budowlanym stwierdzono nawarstwienia późnośredniowieczne z XIII - XV w. oraz wczesnośredniowieczne z X - XIII w. W serii nawarstwień wczesnośredniowiecznych uchwycono poziom użytkowy utwardzony drobnymi kamieniami wapiennymi o średnicy poniżej 8-10 cm, zalegającymi na warstwie starego piasku przemieszanego z żółtą gliną.

W północnej części Starego Miasta /obszar miasta lokacyjnego/ przeprowadzono badania w wykopie instalacyjnym położonym na Plantach, po wschodniej stronie budynku przy ul. Solaskiego 43. Na szerokości ok. 2,5 m i głębokości 80-140 cm uchwycono warstwę gruzu kamiennego i ceglanego, przemieszanego z rozdrobnioną zaprawą wapienną, będącą prawdopodobnie reliktem rozebranego w XIX w. miejskiego muru obronnego.

W trakcie prowadzonych prac badawczych uzyskano szereg nowych danych odnośnie charakteru nawarstwień wczesno- i późnośredniowiecznych oraz głębokości zalegania calca na terenie Okołu.

Materiały /ceramika, kości zwierzęce i polepa/ i dokumentacja z badań przechowywane są w Dziale Krakowa Przedlokacyjnego Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

LEMBURG, gm. Jabłonowo Pomorskie  
woj. toruńskie  
Stanowisko 6

Muzeum Regionalne  
w Brodnicy

Badania prowadził mgr Kazimierz Grajowski. Konsultantem był doc. dr Jerzy Olczak z UMK w Toruniu. Badania finansował WKZ w Toruniu. I sezon badań, Grodzisko wczesnośredniowieczne X-XII w.

Obiekt położony jest w zakolu rzeki Łutwy, na wysokości osiedla PGR Mileszewy. Zajmuje on skraj południowy cypłowatego wyniesienia - brzegu doliny rzeki i dość czytelnie rysuje się jego sylwetka w terenie w odległości około 200 m od drogi: Brodnica-Jabłonowo Pomorskie.

Grodzisko posiada kształt dość regularnego owalu. Jego pierścieniowate wały, o wysokości względnej 10-12 m są bardziej przewyższone po stronie północnej, w strefie domniemanej osady, nieco zaś niższe po stronie południowej gdzie elementem obronnym są wody rzeczki oblewające obiekt niemal w połowie jego obwodu. Obszar grodziska wynosi około 40 x 50 m, zaś jego majdan 15 x 18 m.

Pierwsze badania weryfikacyjno-sondazowe i pomiarowe prowadzili w 1974 roku A. Kola i G. Milka z Instytutu Archeologii UMK w Toruniu. Sporządzono wówczas plan sytuacyjno-wysokościowy grodziska i założono 2 wykopy sondazowe na jego majdanie. Pozwoliły one na wstępne określenie chronologii obiektu na X-XII w.

Prace podjęte w 1987 roku, poprzedziło wykonanie planu wysokościowego obiektu z szerszym zapleczem /wyk. przez doc. E. Kujawskiego - ART Bydgoszcz/. Skoncentrowano się na badaniu grodu, gdyż teren osady zajęty był dość intensywną uprawą. Założono łącznie 8 wykopów, uwzględniając numerację z 1974 r.

Wykopy 3, 4, 5, 9 /o wymiarach 4 x 4 m/ usytuowano w strzale kotlinki przywałowej po wewnętrznej stronie majdanu. Pozwoliło to na uchwycenie stałych elementów osadniczych grodziska w postaci śladów podziemianek i chat naziemnych. Stratygrafia tych nawarstwień pozwala wnioskować o dwufazowości zabudowy obiektu. Wykopy 5, 6, 7, 10 /o wymiarach 4 x 4 m/ usytuowane po wewnętrznych stokach wałów. Zarejestrowano w nich nawarstwienia rumowiska konstrukcji umocnień korony wału w postaci intensywnej spalenizny, rumowisko kamiennie oraz utwory ilaste z węglami drzewnymi. Kamiennie obsuwisko wystąpiło w wykopie 3 - u podnoża wału.

Wykop 8 /o wymiarach 2 x 6 m/ usytuowany w miejscu siódmiokątego obniżenia wału w części południowej grodu. Odkryto w nim rumowisko bramy. Była ona zagłębiona na około 2 - 3 m w jądro wału, szerokości około 2,5 m. Jej konstrukcje drewniane uległy całkowitemu spaleni. Stratygrafia nawarstwień bramy również wydaje się potwierdzać dwukrotne zasiedlenie obiektu w niedługim odstępie czasu.

Ruchomy materiał użytkowy składał się niemal wyłącznie z fragmentów naczyń glinianych. Znalaziono jedynie kilka nożyków i haczyk żelazny. Z przesłanek stratygraficznych wynika, że obiekt był dwukrotnie intensywnie użytkowany i rańdorazowo został zniszczony pożarem.

Badania wykopaliskowe na grodzie zakończono. Przewiduje się natomiast uzupełniające wiercenia w północnej części wału, jak też w strzale przybramnej oraz prace wykopaliskowe na nierozpoznanej dotąd osadzie przyrodowej.

LUBIŃ  
woj. leszczyńskiego  
Stanowisko 1 f 1a

Polska Akademia Nauk  
Instytut Historii Kultury Materialnej

Badania prowadzili prof. dr hab. Zofia Kurnatowska i doc. dr hab. Stanisław Kurnatowski. Finansował WDAK w Lesznie. Dziesiąty sezon badań. Zespół architektoniczno-osadniczy Klasztoru Benedyktynów.

Stanowisko 1 - Badania nawiązywały do prac w ubiegłych sezonach. Celem ich było ostateczne odsłonięcie pozostałości klasztoru i kościoła romańskiego. Założono wykopy po wschodniej stronie kościoła /sektor III/ oraz po jego stronie północnej /sektor IV i VII/. Kontynuowano także rozszanie archeologiczne w podziemiach klasztoru /sektor II/.

W wykopach na wschód od kościoła natrafiono na destrukcję muru kamiennego /drobniejsze kamienie i zaprawa wyrzucone z muru/ w miejscu, gdzie w rekonstrukcji miał przebiegać mur apsydy głównej i kościoła romańskiego. Można zatem sądzić, że ta partia kościoła została wzniesiona do pewnej wysokości, a następnie rozehrana przy budowie innych pomieszczeń romańskich z późniejszych faz.

Mur kamienny odsłonięto również pod ceglany murem prezbiterium. Można go odnieść do 3 fazy poromańskiej /po połowie XIII w./, Być może jest to ślad przedłużenia chóru.

W wykopie na dziedzińcu klasztoru /sektor IV/ natrafiono na dość dobrze zachowany fundament kamienny z murem ceglany w wątku wandyjskim. Jest to przedłużenie północnej ściany budynku uchwyconego już w poprzednich sezonach, zlokalizowanego w pn-wsch. części klasztoru, przyległego do krużganika. Badania tegoroczne pozwoliły uchwycić całkowity zasięg tego budynku i sprecyzować jego chronologię po połowie XIII w. Fundamenty tego budynku przecięły wcześniejsze nawarstwienia. Można zatem przypuszczać, że pierwotnie na zasypanej foście z I fazy pobudowano drewniane budynki mieszczące kuchnię, zagłębione nieco w ziemi, które dopiero w 3 fazie romańskiej zastąpiono budynkiem mурowym.

Badania w podziemiach klasztoru pozwoliły skorygować plan klasztoru romańskiego w tej partii. Stwierdzono, że wieża czworoboczna umieszczona była w narożniku północno-zachodnim i wbrew dawniejszym przypuszczeniom nie do przystawał do niej dalszy budynek w zachodnim skrzydle. W ten sposób można obecnie odtworzyć całkowity plan zabudowań klasztornych 2 i 3 fazy romańskiej.

Stanowisko 1a - we wnętrzu kościoła św. Leonarda. Uchwycono całkowity zasięg kościoła romańskiego, który od zachodu zamykała prosta ściana. Portal znajdował się w murze północnym, uchwycono resztki portalu romańskiego, dwukrotnie następnie przebudowywanego. Odsłonięto i oczyszczono inne